

PEME XIII. PhD. - Konferencia

2016. október 20.

BUDAPEST

A

XIII. PhD. - Konferencia előadásai
(Budapest, 2016. október 20.)

Szerkesztette:

Dr. Koncz István – Szova Ilona

Elektronikus könyv

2016

ISBN: 978-615-5709-00-5

Kiadja a Professzorok az Európai Magyarországért Egyesület

TARTALOM

Ahres Mohamed - Kiss Erzsébet - Vashegyi Ildikó - Galiba Gábor: A foszfátidil - inozitol jelátviteli rendszer vizsgálata in vivo komplementációs kísérletekben - /Pannon Egyetem Georgikon Kar, Festetics Doktori Iskola, MTA Agrártudományi Kutatóközpont, Mezőgazdasági Intézet/	5
Bank Dénes: „A munkavállalókról való gondoskodás mintázatai Magyarországon” - /BCE - Szociológiai Doktori Iskola, Társadalomtudományi Kar/	17
Viktoria Bene: Sex workers' media representation in Hungary nowadays – /University of Debrecen – Sociology and Social Policy Department /	25
Dr. Csaholczi Erika: Két alapvető diszciplína szoros összefüggéseinek vizsgálata és összekapcsolódásuk okai az európai társasági formák tükrében – / DE, Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola/	31
Dr. Gócza Ágnes: Hangsúlyváltások a magyar büntetőjogi szankciórendszerben? - /DE - ÁJK Marton Géza Doktori Iskola/	46
Gierczik Krisztián – Novák Aliz – Ahres Mohamed – Székely András – Galiba Gábor – Vágújfalvi Attila: A fény hatása az árpa stressz-indukált szignáltranszdukciós génjeinek ritmikus expressziós mintázatára - /Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Festetics Doktori Iskola/	53
Maszlág Fanni - Virág Ádám: Munkaerő-piaci hátrányok roma nők körében – /a DE - BTK, Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet hallgatói/	65
Neparáczki Endre ^{1,2} , Pálfi György ² , Török Tibor ¹ : A karosi honfoglalás kori temető archeogenetikai jellemzése – /SzTE, Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia D. I., Genetikai és Embertani Tanszék/	76
Őszi Erika: A növényi Retinoblasztoma (RB) és az E2FB által szabályozott fejlődési folyamatok tanulmányozása transzgenikus Arabidopsis növényekben / MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont Növénybiológiai Intézet Növényi Növekedés Molekuláris Szabályozása Csoport/	81
Péró Krisztina: Magánélet és közösségi terek kapcsolata a századfordulós norvég prózában – /ELTE - BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola/	87
Potóczy Judit: A helyettesítési ráták alkalmazhatóságának kérdései a nyugdíjcélú megtakarítások esetében - /Nemzeti Közszerződési Egyetem – Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola/	97
Sereg Péter: A Magyar Királyi Curia szervezettörténetének kutatás-módszertani ismertetése - /ME-ÁJK - Jogtörténeti Tanszék/	108
Szigeti Renáta: Építési normák elemzése BIM-mel támogatott kivitelezés alapján - /PTE Breuer Marcell Doktori Iskola/	115

Szilágyi Gabriella: Az önirányított tanulás megjelenése az online tanulási környezetben - / ELTE-PPK Neveléstudományi Doktori Iskola Andragógiai Program/	121
Szócsová Brigita – A munkahelyi tanulás aktuális kérdései - /ELTE-PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, Andragógia program/	128
Takács Olga: A kibocsátás termelési és felhasználási szerkezetének összehasonlítása az Európai Unió országában - /BCE, Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Doktori Iskola/	136
Tóth Anita: VEGF inhibitor, valamint doxorubicin tartalmú célzott és klasszikus daganatterápiás szerek kombinált in vitro alkalmazása és azok hatása az angiogén faktorok génexpressziójára humán uveal melanomában - /DE, Gyógyszerésztudományi Kar, Biofarmácia Tanszék/	146
Varga Bence: A hazai pénzüzetek helyzetének változása az első világháborút követően - /SzTE Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtani Doktori Iskola/	153
Vas János: Elméleti kérdések a videójátékok felhasználásáról a történelem oktatásában, valamint a külföldi szemináriumokon történő alkalmazásának kritikai vizsgálata - /DE-BTK - Történelmi Intézet/	161

Poszterek :

Bene Viktória: A szexmunkások médiareprezentációja napjainkban -DE Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

Dr. Cséffai Attila Csaba: A szakvelemeny evolucioja a Pp.-ben -DE - ÁJK Marton Géza Doktori Iskola

Dr. Fejesné Dr. Varga Zita: Perújítás a büntető eljárásban - DE - ÁJK Marton Géza Dktori Iskola

Szigeti Renáta: Építési normák elemzése BIM-mel támogatott kivitelezés alapján - PTE Műszaki és Informatikai Kar Breuer Marcell Doktori Iskola

A büntetőjog az a jogág, ahol a társadalmi elvárások a legközvetlenebbül érezhetőek. Leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy a társadalmi közösség azt várja, illetve azt várja el, hogy a büntetőjog a büntetés formájában szolidaritást vállaljon a társadalmi közösség felháborodott tagjaival. Azzal kapcsolatban azonban, hogy a büntetőjog a bűncselekmény okozta felháborodást milyen módon vezesse le, teljesen eltérő vélemények vannak.² Töretlen az a társadalmi vélekedés, hogy a büntetés sikertelenségét a szigorúbb büntetések alkalmazásával lehet orvosolni. A társadalomban a mai napig erős az a jelenség, hogy a bűnt elkövetőket könyörtelenül kiveti magából. Emellett azonban jelen van az az elképzelés is, amely a bűnelkövető szigorú megbüntetése mellett, vagy sokkal inkább az elkövető szigorú megbüntetése helyett – az alternatív büntetési nemek előtérbe helyezésével – a sértett közösség, illetve a sértett „kiengesztelését” várja el. Jelen tanulmányomban azt vizsgálom, hogy a magyar büntetőjogi szankciórendszerben vannak-e büntetőpolitikai hangsúlyváltások és ha vannak, akkor milyen irányúak. Elsősorban arra keresem a választ, hogy a szabadságvesztés büntetés mennyire meghatározó eleme a büntetőjogi szankciórendszernek, illetve azt, hogy a jelenleg hatályos büntető kódexben milyen szerepet tölt be az említett büntetési nem, valamint a szabadságelvonással járó szankciók.

Azon elgondolás alapján, hogy a büntetőjog, amelynek alkalmazása természeténél fogva valamilyen szintű sérelmet vagy szenvedést okoz, illetve a szabadság, esetleg a javak elvesztését jelenti a bűnelkövető számára, a felvilágosodás koráig elképzelhetetlen volt az emberek számára, hogy a társadalom sérelmeinek „megbosszulása” mellett a humánus jelleget is magában hordozhatja egyszerre. A humanizáció azonban a társadalmi átalakulás egyik vezérgondolatává vált, így a 18. században megkezdődik a büntetések humanizálódásának megállíthatatlan és visszafordíthatatlan folyamata.³ A magyar büntetőjogi szankciórendszeren belül a halálbüntetés és a testi büntetés dominanciájának hanyatlását követően a személyi szabadság felértékelődésével a központi szerepet a szabadságvesztés-büntetés vette át, és ezzel együtt a büntetési rendszer alapjává vált. Az említett büntetési nemről a mai napig elmondható, hogy – világviszonylatban is – a büntetési rendszer fő tartó oszlopa, és az is kétségen kívüli, hogy nem létezik olyan jogrend, amely e büntetési forma nélkül működne.⁴ Ez nem véletlen, hiszen ahogy a Kabódi Csaba – Mezey Barna szerzőpáros is fogalmazott, egy társadalomban csak olyan büntetési nem tölthet be olyan meghatározó szerepet, mint a

¹ Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, II. évfolyam, nappali tagozat
Témavezető: Dr. Madai Sándor tanszékvezető, egyetemi docens

² Kondorosi Ferenc: A büntetőpolitika reformja, Börtönügyi Szemle, 2006/1. 11.

³ Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Jacsó Judit – Lévay Miklós – Sántha Ferenc – Váradi Erika, Magyar Büntetőjog Általános Rész, CompLex Kiadó, Budapest, 2014. 67.

⁴ Nagy Ferenc: Szabadságvesztés és szurrogátumai a német és a külföldi jogban, Magyar Jog, 1987/4. 207.

szabadságvesztés, ami olyan jogok, értékek elvonását jelenti az állampolgárok számára, amely igazán érzékenyen érinti az elítélt személyt.⁵

A jelenleg hatályban lévő Büntető Törvénykönyv miniszteri indokolása szerint a szabadságvesztés „szükségességét indokolja, hogy a legerőteljesebb visszatartó hatású büntetés. A szabadságvesztés-büntetés Btk. szankciórendszerében elfoglalt központi helyének az oka, hogy sokoldalú, és a büntetési célok megvalósítására alkalmas büntetési nem.”⁶ A szabadságvesztés-büntetés véleményem szerint is elengedhetetlen eleme a szankciórendszernek, azonban a miniszteri indokolás idézett részében megfogalmazottak csak bizonyos bűncselekmények elkövetése esetén, illetve meghatározott bűnelkövetői kör vonatkozásában jelenthető ki egyértelműen. A szabadságvesztéssel kapcsolatban két egymásnak ellentmondó érv találkozik. Egyrészt a nagyobb súlyú, különösen nagy társadalomra veszélyességet hordozó bűncselekmények esetén indokolt a hosszabb tartamú szabadságelvonás, azonban a hosszabb ideig tartó szabadságelvonás szinte megsemmisíti a fogvatartott társadalmi kapcsolatait, és meglehetősen nagy teret biztosít az úgynevezett börtönhatások érvényesülésének. A rövid tartamú szabadságvesztés pedig az esetleges speciális prevenciók hatásai mellett jelentős stigmatizáló, megbélyegző, a személyiség fejlődésére károsan ható, illetve a súlyosabb bűnözési formák elsajátítását és elfogadását erősítő hatással bírhat.⁷ A rövid tartamú szabadságvesztés megítélését illetően a negatív érvek között szerepel, hogy a tartam rövideje miatt intenzív nevelőhatás érvényesítése nehezen képzelhető el,⁸ hiszen az elítéltek nevelése, kezelése csak akkor bizonyul eredményesnek, ha azt az érintett személyiségéhez igazítják. Ez azonban megfigyelést és különböző vizsgálatokat feltételez, amelynek ideje a rövid tartamú szabadságelvonással járó büntetés idejét nagyrészt elvenné, esetleg teljesen kitöltené. A családi, munkahelyi kapcsolatokat illetően is problémás lehet a büntetés-végrehajtási intézetből elbocsátott elítélt számára a visszailleszkedés, hiszen a szabad életbe történő visszatérést nincs elég idő megfelelően előkészíteni. A visszaesők esetében, akik már „megszokták” a büntetés-végrehajtási intézetet, nem beszélhetünk elrettentő hatásról, az első büntényeseket pedig aránytalan hátrány érheti. Emellett pedig a nevelő, javító hatás nélküli büntetés magában foglalja a szabadságelvonás összes hátrányát, különösen a börtön-infekció veszélyét, a családi, a munkahelyi, illetve más társadalmi kapcsolatok lazulását vagy törését.⁹ A káros pszichológiai hatások mellett azonban a végrehajtandó – főként a rövid tartamú – szabadságvesztés gyakorlati alkalmazása ellen szóló érv, hogy ezen büntetés gyakori elrendelésének következtében az igazságszolgáltatás túlterheltségével és a büntetés-végrehajtási intézetek túlszűfoaltságával kell számolni, és ez a körülmény tovább erősíti az önmagában is meglévő kriminogén hatás veszélyét. Magyarországon a büntetés-végrehajtási intézetek összesen nagyjából 12 és fél ezres befogadóképességgel rendelkeznek. A Legfőbb Ügyészség által közzétett statisztika alapján a fogvatartottak száma az elmúlt közel tíz évben folyamatosan emelkedik

⁵ Kabódi Csaba-Mezey Barna: A szabadságvesztés-büntetés történelmi előzményei, Módszertani füzetek, 1986/4.,50.

⁶ A 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről

⁷ Belovics Ervin – Gellér Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály, Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján, HVG-ORAC, Budapest, 2012. 417.

⁸ Vermes Miklós, A szabadságvesztés-büntetést helyettesítő büntetőjogi intézmények, Magyar Jog, 1987/7. 611.

⁹ Nagy Ferenc, A rövid tartamú szabadságvesztés és szurrogátumai, Magyar Jog, 1991. 10. szám, 591.

és minden évben jóval meghaladja a rendelkezésre álló helyek számát. A statisztikai adatok alapján 2007-ben 14331, 2015-ben már 17449 volt a fogvatartotti összlétszám (Ebben a számban az előzetes letartóztatásban lévők, a jogerős büntetésüket töltők, a kényszergyógykezeltek és az elzárásra beutaltak is benne vannak.) Jól látható, hogy az átlagtelítettség már 2007-ben is nagyjából 115%-os volt, 2015-ben azonban már 150%-ra nőtt az arány. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy az említett időszakban a jogerősen elítélt felnőttek száma 81388-ról 71245-re, tehát több mint tízezerrel csökkent, ami jelentősnek mondható az arányok tekintetében.¹⁰ Ha azonban csupán a legindokoltabb esetekben kerülne a bűnelkövető büntetés-végrehajtási intézetbe, akkor kisebb börtönnépességgel hatékonyabb nevelés, reszocializálás és büntetés-végrehajtási tevékenység lenne kialakítható.¹¹ A fennálló feltételek mellett a büntetés-végrehajtás jogszabályban is megfogalmazott célja – tehát a joghátrányon, illetve a megelőzésen túl az elítélt társadalomba történő visszailleszkedésének, továbbá a jogkövető magatartás kialakulásának az elősegítése - meglehetősen nehezen érhető el.¹² Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy ma már szinte kriminológiai alaptételként fogalmazódik meg, hogy a szabadságvesztés végrehajtásával kapcsolatos költségek többszöröse a szabadságelvonás nélküli szankciók végrehajtása során felmerülőknek.¹³

Ma már kijelenthető, hogy a szabadságvesztés büntetés nem feltétlenül felel meg a vele szemben támasztott elvárásoknak, legfeljebb a fogvatartás idejére hatástalanítja az elkövetőt. Persze nem felejtkezhetünk meg a büntetés-végrehajtási intézmény falain belül elkövetett bűncselekményekről, amelyek általában nem kerülnek a nyilvánosság elé. Így a fogvatartás idejére történő hatástalanítás ennek fényében értelmezendő. Ezen oknál fogva napjaink egyik legégetőbb kriminálpolitikai kihívása, hogy megoldást találjunk a szabadságvesztés eredménytelenségére és a visszaeső bűnözők számának csökkentésére. Emellett meglehetősen drága is, amit a társadalom, illetve annak tagjaként végső soron a sértettek fizetnek meg.¹⁴ A szabadságelvonással nem járó alternatív szankciók iránti igény azonban már az 1970-es években megjelent Magyarországon. A szabadságvesztés büntetés fent ismertetett hátrányait, illetve a szabadságelvonással nem járó büntetések előnyeit már az 1978. évi Büntető Törvénykönyv előkészítése során a Kodifikációs Bizottság is összefoglalta, mégpedig a nemzetközi szakirodalmat figyelembe véve.¹⁵ A

¹⁰ <http://ugyveszseg.hu/repository/mkudok4524.pdf> (letöltés ideje: 2016. október 29.)

¹¹ Papp Gábor: Az elítélti értékrendszer vizsgálata egy hazai büntetés-végrehajtási intézetben, Statisztikai Szemle, 2011/9. 588.

¹² A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény

1. § (1) A büntetés-végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését.

(2) A büntetések és az intézkedések végrehajtásának rendjét úgy kell kialakítani, hogy az

a) a büntetésben és az intézkedésben megnyilvánuló joghátrányon, illetve a megelőzést szolgáló rendelkezések érvényesítésén túl elősegítse az elítélt társadalmi beilleszkedését és a jogkövető magatartás kialakulását, (...)

¹³ Kerezsi Klára – Dér Mária: Az alternatív szankciók költség-összefüggései, Magyar Jog, 1998. 5. szám. 273. o.

¹⁴ Barabás A. Tünde, Börtön helyett egyezség? Mediáció és más alternatív szankciók Európában, KJK-KERSZÖV, Budapest, 2004. 9.

¹⁵ László Jenő, Az 1978. évi törvény (Btk.) előkészítése, III. kötet, Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 1985. 236-239.

szabadságvesztés büntetés alternatíváit érvényesítő küzdelemben fontos szerepet játszanak az európai szintű dokumentumok is. Az ENSZ minimumszabályai a szabadságvesztéssel nem járó intézkedésekről 1990-ben *Tokiói Szabályok* néven vált ismertté. A minimumszabályok között szerepel, hogy a büntető igazságszolgáltatási rendszer széles körben biztosítsa a nem szabadságelvonással járó intézkedéseket. Az Európa Tanácsnak az ítélezés következetességéről szóló *R (92) 17. sz. ajánlása* kimondja, hogy „*az ítélezési kritériumoknak összhangban kell lenniük a modern és humánus büntetőpolitikával, így különösen csökkentve a börtönbüntetést, kiszélesítve a közösségi szankciók és intézkedések alkalmazását, támogatva a dekriminalizációs politikát, s a mediáció mint elterelés és az áldozatok kompenzációjának biztosítását szolgáló módozatok alkalmazását.*” Az Európa Tanács a börtönök túlszűfoltóságáról és a börtönnépeség inflálódásáról szóló *R (99) 22. sz. ajánlásában* is megerősítette a fogvatartotti népesség csökkenését szolgáló intézkedések fontosságát. A szabadságvesztés alternatívái közül kiemelte az ajánlás a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának meghatározott feltételek melletti felfüggesztését, a próbára bocsátást, mint önálló szankciót, az elítélt ellenőrzése mellett, a közérdekű munkát, az áldozat és az elkövető közötti mediációt, a speciális elkövetők számára meghatározott kezeléseket, a mozgási szabadság korlátozását, például elektronikus ellenőrzés útján. A 2005. évi XI. ENSZ Bünmegelőzési kongresszusra készített ajánlások között is szerepelt a szabadságelvonással járó szankciók ultima ratio jellege iránti büntetőpolitikai igény. Az Európa Tanács *R (2000) 22. sz. ajánlása* pedig elvként fogalmazta meg a büntetékiszabási gyakorlat átalakítását, különös tekintettel a szabadságvesztés kiszabásának csökkentésére, a közösségi szankciók és intézkedések alkalmazásának növelésére és az áldozatok kompenzációjának biztosítására.¹⁶

Habár tévedés lenne azt állítani, hogy a szankciórendszer önmagában képes visszaszorítani az elkövetett bűncselekmények, illetve a bűnelkövetők számát, vagy akár megoldani a büntetés-végrehajtási intézetek túltelítettségének a problémáját, de vitathatatlan tény, hogy befolyásolja az alakulásukat. Az új Büntető Törvénykönyv megalkotása kiváló alkalom volt arra, hogy az elmúlt évtizedek tapasztalatait, elméleti és gyakorlati kutatások eredményeit összegezve egy olyan szankciórendszer lásson napvilágot, ami pozitív irányú változásokat hozhat az említett területeken. A tanulmány további részében a büntetési rendszerünket érintő változásokat kívánom röviden vázolni annak érdekében, hogy végül választ kapjak arra, hogy a címben szereplő kérdőjel indokolt-e, vagy az új büntető törvény tényleg csupán az elődjének a szükségszerű korrekciója.

Amennyiben a büntetőpolitikai irány oldaláról vizsgáljuk a helyzetet, azt tapasztaljuk, hogy a hatályos Btk. és annak szankciórendszere egy úgynevezett hármas „nyomvonalú büntetőpolitika” talaján áll. E szerint megfigyelhető annak a kívánalma, hogy maradéktalanul érvényre kell juttatni a büntetőjog, illetve a büntetés szigorát azon bűncselekmények esetén, amelyeknek a társadalomra veszélyessége különösen nagyfokú, valamint a fokozottan veszélyes, visszaeső elkövetőkkel szemben. Emellett jelen van az az elgondolás is, amely alapján teret kell biztosítani a szabadságelvonás nélküli alternatív szankcióknak a kisebb súlyú bűncselekmények, illetve az első bűntényesek esetében, elősegítve ezzel a nevelési és a megelőző büntetési cél megvalósulását. Továbbá megfigyelhető egy olyan irányú törekvés is a szigorú megtorlás és a prevenció mellett, hogy a büntetőjognak rendelkeznie kell olyan eszköztárral is, amely a sértett, illetve a megsértett közösség kiengesztelését is szolgálja

¹⁶ Görgényi – Gula – Horváth – Jacsó – Lévay – Sántha – Váradi (2014.): i.m.: 386-387.

kell, és ennek érdekében a büntető kódex nagyobb teret kíván biztosítani a helyreállító igazságszolgáltatás eszközszerének.¹⁷

Úgy gondolom, hogy a kívánt állapot az lenne, ha a vázolt büntetőpolitikai irányok egyenlően hangsúlyos mértékben tudnának érvényesülni a szankciórendszerben. A magyar büntetési rendszert illetően azonban jelenleg az mondható el, hogy az elsőként megfogalmazott irány jóval nagyobb hangsúlyt kap, mint a másik kettő, azaz leginkább a következetes szigorral, a visszaeső elkövetők még szigorúbb büntetésével, a szabadságelvonással járó joghátrányok körének bővítésével találhatjuk szembe magunkat.

A jogkövetkezményeket érintő új szemlélet egyik legszembetűnőbb jele a korábban szabálysértési szankcióként ismert elzárás büntetőjogi jogkövetkezménnyé is tétele. Sajnálatos módon a Büntető Törvénykönyv Különös Részében az egyes bűncselekmények büntetési tételeiben csak szabadságelvonással járó büntetés szerepel, azaz szabadságvesztés (életfogytig tartó vagy határozott ideig tartó) vagy elzárás. A Btk. miniszteri indokolásában leírtakkal egyet nem értve azt gondolom, hogy az elzárás nem a „rövid tartamú szabadságvesztés alternatívája”, hiszen szabadságvesztést csak szabadságot el nem vonó szankció helyettesíthet. Alternatív büntetéssel fenyegetést tehát nem tartalmaz a hatályos Büntető Törvénykönyv. És az igaz, hogy az alternatív szankciók alkalmazásának előtérbe helyezése nem feltétlenül ezen fog múlni, de ez a helyzet a 21. században meglehetősen aggályosnak mondható és Tóth Mihály szavaival élve, „ezt a tényt még tőlünk keletebbre is nehéz lesz megmagyarázni”.¹⁸ Természetesen a Különös Részben meghatározott szabadságelvonással járó szankciók alkalmazása mellett/helyett lehetőség van az enyhébb büntetés alkalmazására a 33. § (4) bekezdése alapján. Összességében azonban az mondható el, hogy büntetőjogi szankciórendszerünk legfőbb eleme továbbra is a szabadságvesztés-büntetés, illetve azt, hogy a magyar büntetési rendszerben továbbra is a szabadságvesztés-centrikusság érvényesül.

A szigorítás irányába mutató és a börtönök túlzásfokúsága ellen ható következő változás az új törvényben a határozott ideig tartó szabadságvesztés tartama, hiszen a generális minimum a korábbi törvényben meghatározott 2 hónapról 3 hónapra emelkedik, valamint a generális maximum 15 és 20 évről 20 és 25¹⁹ évre emelkedik.²⁰ A határozatlan ideig tartó szabadságvesztés büntetés meghagyása a szankciórendszerben szintén a fennálló probléma fokozódásának kedvez, azonban mindenképpen előrelépést jelent, hogy meghatározásra került a büntetésből való feltételes szabadságra bocsátás legkésőbbi időpontja, amely a törvény szerint 40 év.²¹ A bírói gyakorlatban azonban jelentős változást nem feltétlenül várhatunk, hiszen egy az Országos Kriminológiai Intézetben végzett korábbi kutatás alapján a bíróság – a kutatásban szereplő ítéletekben – kivétel nélkül 40 év alatti tartamban jelölte meg a feltételes szabadságra bocsátás felülvizsgálatának legkorábbi időpontját.²² Nagyobb gyakorlati

¹⁷ Nagy Ferenc: A szabadságelvonással járó szankciókról az új Btk.-ban, Börtönügyi Szemle, 2014/4. 1.

¹⁸ Tóth Mihály: Az új Btk. bölcsőjénél, Magyar Jog, 2013/9. 532.

¹⁹ A generális maximumok esetében a magasabb szám mindkét törvény esetében a bűnszervezetben történő elkövetés, a különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve a halmazati vagy összbüntetés esetköreire vonatkozik.

²⁰ 1978. évi IV. törvény (rég. Btk.) 40.§ (2) és 2012. évi C. törvény (új Btk.) 36.§

²¹ 2012. évi C. törvény 43.§ (1)

²² Antal Szilvia: A tézisz-esek és az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést töltő fogvatartottak ítéleteinek tartalomelemzése és a büntetéskiszabási gyakorlat vizsgálata, Kézirat, Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2010.

jelentősége lehet annak, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 25 évben határozza meg a jelenleg hatályban lévő törvény. Fontos megemlíteni, hogy ez a módosítás a szigorítás irányába hatónak tűnhet, hiszen a korábbi Büntető Törvénykönyv alapján az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja legalább 20 év, azonban ha a büntetést el nem évülő bűncselekmény miatt szabták ki, legalább 30 év.²³ A gyakorlatban azonban – egy empirikus kutatás²⁴ eredményei alapján – a bíróság csak olyan bűncselekmények miatt szabott ki életfogytig tartó szabadságvesztést, amelyeknek a büntethetősége nem évül el, így a feltételes szabadságra bocsátás legkorábban 30 év után realizálódhatott.²⁵ Ebben a körben említendő a határozott ideig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos jogszabályi változások is. A jelenleg hatályos törvényben a jogalkotó kizárja a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményét a többszörös visszaeső elkövetők esetében, akik a büntetésüket fegyházfokozatban töltik.²⁶ A közérdekű munka szabályait érintő módosítások is hasonlóan hathatnak, mint az eddig említett változások. A büntetés legkisebb mértéke 42 órától 48 órára, míg a legnagyobb mértéke 300 órától 312 órára emelkedett.²⁷ Az átváltás mértéke is szigorodott, ezzel is csökkentve a lehetőséget a börtönnépeség arányának normalizálódására. Míg az előző törvényben 6 óra, a jelenleg hatályos törvényben 4 óra közérdekű munka helyébe lép egy napi fogházbüntetés.²⁸ Tehát a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés tartama meghosszabbodik.

Emellett a korábbihoz képest enyhébb szabályok is megjelennek a büntető kódexben, amelyek esetleg a büntetés-végrehajtási intézetek túltelítettségének a problémáját is kedvező irányba terelheti, például a pénzbüntetés egynapi tétel összegének vagy a járművezetéstől való eltiltás alsó határának leszállítása, vagy az úgynevezett feles szabály meghatározása. Üdvözlendő újítás a szabadságelvonással nem járó új büntetés bevezetése, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, amely szankció ugyan csak speciális elkövetői magatartás esetén alkalmazható, mégis differenciáltabbá válik tőle a büntetési rendszerünk. Ezt erősíti az intézkedések körében szabályozott jóvátételi munka bevezetése, amely intézkedés alkalmazása már nincsen speciális elkövetői magatartáshoz kötve, mint az előbb említett új büntetés. A szabadságelvonással nem járó szankciótípusok minél szélesebb körben történő megjelenése a büntetőjog eszköztárában elengedhetetlen, hiszen egy differenciált szankciórendszerrel lehet az elkövetett bűncselekményt és a kiszabott büntetést a lehető legjobban összhangba hozni, tehát az alkalmazandó szankció súlyát, szigorát az elkövetett bűncselekmény súlyához, illetve az elkövető személyéhez igazítani. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a szabadságelvonással nem járó szankció nem azonosítható az enyhe büntetéssel.

A fentiek alapján látható, hogy számos szankciórendszert érintő változást eszközölt a jogalkotó, azonban koncepcionálisnak tekinthető módosításra nem került sor. A címben feltett

²³ 1978. évi IV. törvény 47/A. § (2)

²⁴ Antal Szilvia-Bárd Petra: Az életfogytig tartó szabadságvesztés. Kézirat. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2008. 9.

²⁵ Antal Szilvia: A szankciótan változása az új Btk.-ban In.: Dr. Mészáros Ádám (Szerk.): Fialat büntetőjogászok az új Büntető Törvénykönyvről, Magyar Jog- és Államtudományi Társaság, 2014. 31.

²⁶ 2012. évi C. törvény 38.§ (4) a)

²⁷ 1978. évi IV. törvény 49.§ (4) és 2012. évi C. törvény 47.§ (1)

²⁸ 1978. évi IV. törvény 50.§ (2) és 2012. évi C. törvény 49.§

kérdésre olyan módon válaszolok, hogy nem igazán tapasztalhatók hangsúlyváltások a magyar büntetőjogi szankciórendszerben, továbbra is a szabadságvesztés büntetése, illetve a szabadságelvonással járó büntetéseké a központi szerep, és a következetes szigor érvényesül.